

Open Source projekty

Foltin Martin · Informačné technológie

31.07.2009

Pred časom sme sa na stránkach časopisu Posterus zaoberali problematikou **otvorených formátov** v kancelárskych dokumentoch. Tento článok sa stretol so značným ohlasom. Preto sme sa rozhodli pravidelne oboznamovať čitateľov o problematike projektov z ktorých vznikajú takéto zásadné produkty. Neraz sa jedná o projekty, ktorým sa venuje len niekoľko nadšencov vo svojom voľnom čase. Sú ale prípady (a je ich stále viac), že sa aj veľké komerčné firmy začnú zaoberať projektami typu open source.

Cieľom novej rubriky je priniest čitateľom informácie z tejto oblasti a poukázať na zaujímavé aktivity. Sústredíme sa na produkty, ktoré môžete využiť v každodennom živote s počítačom (kancelárske programy, grafické editory, matematické kalkulátory, operačné systémy a pod.). Zásadnou výhodou ostáva finančná nenáročnosť používania týchto softvérov, nakoľko väčšinou sú zadarmo. Radi by sme čitateľom predstavili alternatívy k existujúcim komerčným riešeniam. Open source programy možno nebudú dosahovať takej dokonalosti, ale možno budú pre vašu prácu postačujúce a vám tak umožnia ušetriť nemalé prostriedky. Nebudeme sa venovať podrobným návodom k jednotlivým produktom, chceme len poukázať na možnosť využitia alternatívnych softvérov a to s ich výhodami aj nevýhodami. Ostane potom už len na vás či sa rozhodnete pre nasadenie komerčného softvéru, alebo open source softvéru. Dôležité je mať potrebné informácie.

V dnešnej úvodnej časti by sme radi predstavili princípy na ktorých projekty open source stoja, ako sa financujú a čo motivuje autorov zapájať sa do takejto činnosti. V päťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia sa softvér dodával priamo s hardvérom. Softvér bol vyvíjaný na mieru zákazníkovi, ktorý zaň zaplatil priamo s dodávaným počítačom. Zákazník dostal softvér vo forme zdrojových kódov do ktorých mohol voľne zasahovať. Z istého pohľadu sa teda jednalo o otvorený softvér. Až neskôr prišiel Steven Balmer s myšlienkou licencovania softvéru ako takeého. To si samozrejme vyžiadalo opatrenia zakazujúce kopírovanie a zasahovanie do samotného kódu. Kód sa stal tak predmetom know-how firiem, ktoré sa živili vývojom a predajom softvéru. Na opačnej strane stáli výskumníci z univerzít, ktorí si uvedomovali dôležitosť poznať zdrojový kód. Ten im pomáhal v pedagogickom procese a samotné prepisovanie a modifikovanie pôvodných programov malo zásadný význam na odborný rast mladých programátorov. Jednou z hlavných osobností presadzovania slobodného softvéru sa stal Richard Matthew Stallman z MIT, ktorý založil Free Software Foundation (rok 1985). Nadácia združovala osobnosti s podobným názorom na slobodné šírenie

softvéru. Tu vznikli základné tézy, ktoré musí slobodný softvér spĺňať :

- slobodu spustiť program na akýkoľvek účel
- slobodu študovať a upravovať program (sloboda, ktorá vyžaduje prístup k zdrojovému kódu)
- slobodu kopírovať program, aby bolo možné pomáhať svojim blízkym
- slobodu vylepšiť program a poskytnúť toto vylepšenie verejnosti, aby bolo na úžitok celej spoločnosti

Výsledkom činnosti nadácie bola nová licenčná politika, ktorá rešpektuje tézy slobodného softvéru. Jedná sa o viaceré licencie, najmä GPL (General Public License) a LGPL (Lesser General Public License). Programy, ani časti programov napísané pod GPL nie je možné využiť vo vlastných programoch, ktoré nie sú pod GPL, s výnimkou stavu ak sú programy oddeliteľné a teda ide o tzv. súhrnné dielo. LGPL naopak umožňuje dynamické linkovanie, ale nie statické, programov resp. knižníc s akýmkoľvek softvérom. Dôležité je si uvedomiť, že nikde nie je striktné povedané, či musí byť softvér zadarmo alebo nie. Toto rozhodnutie je na samotných autoroch.

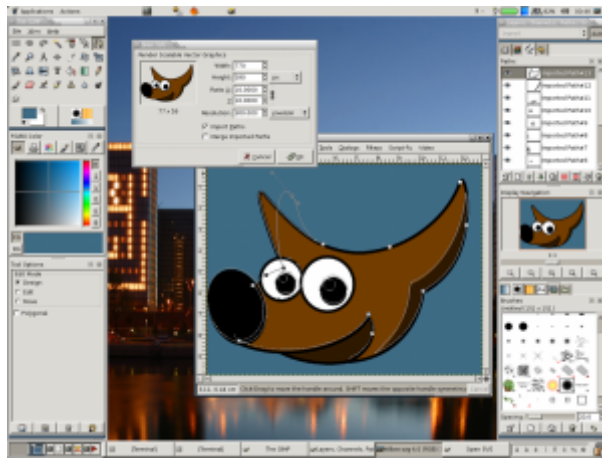
V minulosti sme sa s autormi slobodného softvéru stretávali najmä na univerzitných pracoviskách z ktorých vychádzali špičkoví programátori. Škola bola financovaná z rozpočtov a nemala potrebu zarábať na komerčnom softvéri. Slobodný softvér tu slúžil ako nástroj pre vzdelávanie a vývoj nových technológií. Neskôr si význam otvoreného softvéru začali uvedomovať aj komerčné firmy. Tie však musia financie získavať priamo zo svojich aktivít. Spôsobov financovania otvorených projektov je niekoľko. Predaj samotného softvérového produktu je jedna z možností, ale nie je často využívaná. Väčšinou sa spoločnosti spoliehajú na služby, ktoré poskytujú používateľom slobodného softvéru. Jedná sa o poradenstvo, alebo úpravy na mieru pre konkrétneho zákazníka. Inou možnosťou je, že firma financuje vývoj softvéru, aby podporila predaj svojho hardvéru a aj služieb. Ďalšia možnosť, ktorá je často využívaná menšími spoločnosťami je, dobrovoľné darcovstvo. Softvér ako používatelia máte zadarmo a je na vás či sa rozhodnete projekt finančne podporiť alebo nie. Za vývojom takýchto programov stoja často jednotlivci, alebo malé skupiny, ktoré budujú program vo svojom voľnom čase ako hobby. Prostredníctvom takýchto projektov sa skupiny zviditeľňujú na trhu so softvérom. Najnovšou možnosťou, ktorá zatiaľ funguje len v USA je príspevok banky pre Linux Foundation za transakcie realizované špeciálnou platobnou kartou.

Obr. 1. Platobná karta VISA, jej používaním prispieva banka na Linux Foundation

Slobodný softvér si našiel na trhu svoje miesto. Vývojárske skupiny pristupujú inak,

pre dnešný svet nepochopiteľne, k tvorbe nových programov. Vďaka otvorenosti kódu sú pod dozorom iných programátorov, ktorí môžu odhaliť chyby v zdrojovom kóde. Z dielne takýchto skupín vzišli celosvetovo známe programy ako Gimp (grafický editor), MySQL (databázový systém), alebo Apache (webový server).

Obr. 2. Grafický editor GIMP šírený pod GPL

Použitá literatúra

1. http://sk.wikipedia.org/wiki/Slobodný_softvér
2. <http://network.blog.zive.cz/?p=20>
3. <http://www.gimp.org/>
4. <http://www.gnu.cz/article/37/>
5. <http://www.abclinuxu.cz/clanky/rozhovory/rozhovor-richard-stallman>

Spoluautormi článku sú Peter Fodrek a Michal Blaho
